

s. Bożena Szewczul

Zgromadzenie Sióstr Wynagrodzicielek Najświętszego Oblicza

Stan dziewic konsekrowanych jako indywidualna forma poświęcenia życia Bogu

W rozumieniu wielu wiernych funkcjonuje przekonanie, że czystość konsekrowana może być przeżywana jedynie w życiu zakonnym. Natomiast praktyka tej rady ewangelicznej opartej na nauce i przykładzie Chrystusa już od zarania Kościoła przyjmowała różnorodne formy. Najstarszą z nich jest stan dziewic konsekrowanych (*ordo virginum*), który na nowo rozwinął się po Soborze Watykańskim II i staje się popularny w Kościele, świadcząc o docenieniu dziewictwa przeżywanego w warunkach typowo świeckich, poza strukturami instytutów zakonnych, świeckich i stowarzyszeń życia apostołskiego.

Rys historyczny

Pod koniec czasów apostołskich do grup wdów istniejących w gminach chrześcijańskich przyłączały się kobiety – dziewice, które nie czekając na wdowieństwo, pragnęły oddać swe życie Bogu. Wkrótce wdowy zostały zdominowane przez dziewice i stąd zmieniła się nazwa tych grup na *ordo virginum*.

Dziewice konsekrowane, różniące się od innych chrześcijan świadomym i dobrowolnym wyborem życia w dziewictwie, dążyły z większą gorliwością do ewangelicznej doskonałości. Pozostawały one nadal przy rodzinach, prowadząc głębsze życie duchowe, spędzając czas na modlitwie, ascezie i dobrych uczynkach, wykonując zadania przeznaczone dla wdów i diakonis, zachowywały własność prywatną i utrzymywały kontakty towarzyskie. Przy czym obowiązywało ich pewne zdyscyplinowanie wynikające z wyboru życia w bezżeństwie i powściągliwości. Dyscyplina ta określała ograniczenia w przestawaniu z innymi osobami. I tak dziewice konsekrowane rezygnowały ze spotykania się z mężczyznami, wybierając i miłując samotność, a ojcowie Kościoła zalecali im przebywanie w ciszy swego mieszkania oraz unikanie częstego udawania się w miejsca publiczne. Odsunięciu się od świata miało służyć również opanowywanie wzroku, słuchu i mowy oraz zalecenie przykrywania głowy. Asceza, wspomagana modlitwą i praktyką cnót, miała na celu ochronę złożonego ślubu dziewictwa oraz pomoc w szukaniu jedynie towarzystwa Boskiego Oblubieńca. W tradycji chrześcijańskiej dobrowolnie podjęte życie w dziewictwie oznaczało zawsze zapowiedź dóbr przyszłych i przemijalność rzeczywistości ziemskich.

W IV wieku ze względu na dużą liczbę dziewic tworzone dla nich wspólnoty o charakterze zakonnym, a w VIII wieku nałożono obowiązek przebywania w klasztorze, wskutek czego odstąpiły od pierwotnej i właściwej dla siebie świeckiej formy życia. Tę formę konsekracji uregulowano w wydanym 31 maja 1970 *Obrzędzie konsekracji dziewic*, a następnie w kanonie 604. Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku.

Przyjęcie do *ordo virginum* i konsekracja

Pierwsze rozpoznanie powołania kandydatki do stanu dziewic, która czuje pragnienie silniejszego związania się z Bogiem, a z różnych względów nie może opuścić na przykład rodziców lub pragnie nadal wykonywać swoją pracę zawodową, należy zasadniczo do jej kierownika duchowego. Natomiast ostateczną opinię pozwalającą na konsekrację wydaje biskup diecezjalny w wyniku przeprowadzonych rozmów z kandydatką. Do konsekracji po

odpowiednim przygotowaniu, trwającym około 2 do 4 lata, może być dopuszczona dziewica żyjąca w świecie, która nigdy nie zawierała małżeństwa, ani nie żyła jawnie w stanie przeciwnym czystości, a według ogólnej opinii przez swój wiek, roztropność i obyczaje dowodzi, że wytrwa w czystości i poświęceniu na służbę Kościołowi i bliźnim. Od kandydatki wymaga się dojrzałości uczuciowej i duchowej, umiejętności poświęcenia się Kościołowi lokalnemu, wejścia w określoną wspólnotę kościelną, świadczenia miłości względem bliźnich, posiadania ducha modlitwy oraz głębokich motywacji co do wyboru tego rodzaju życia.

Około IV wieku w Kościele przyjął się uroczysty i oficjalny obrzęd konsekracji dziewic, którego charakterystycznym elementem było założenie dziewicy welonu (*velatio*) początkowo koloru czerwonego (*flammeum*), przejętego z ceremonii zawierania małżeństw pogańskich, a także chrześcijańskich w Rzymie. Czerwonym welonem okrywano głowę panny młodej przed przybyciem narzeczonego, aby w ten sposób odróżnić ją od kobiet już zamężnych, noszących welony w innym kolorze. Około VII wieku nastąpiła zmiana koloru welonu na biały, co nawiązywało do bieli szaty chrzcielnej lub tradycji zakładania przez pogańskie westalki białego welonu symbolizującego rytualną czystość.

W Kościele katolickim założenie welonu podczas konsekracji dziewic stanowiło znak duchowych zaślubin z Chrystusem. Cała liturgia konsekracji była od początku przeniknięta ideą, że dziewica chrześcijańska staje się oblubienicą Chrystusa, w sposób mistyczny poślubiając Chrystusa (człowieka nieśmiertelnego). Stąd w obrzędzie konsekracji dziewic bardzo wyraźny jest wpływ obrzędów małżeńskich, a w literaturze patrystycznej dziewice chrześcijańskie określano między innymi jako *sponsa Christi*, *virgo Christi* i *virgo sacra*. Konsekracja sama w sobie jest rzeczywistością niedostrzegalną, wewnętrzną i czysto duchową, polegającą na oblubieńczym związku osoby z Chrystusem, dokonany przez działanie Ducha Świętego. Znakiem nadprzyrodzonej rzeczywistości oraz nowej sytuacji życia dziewicy konsekrowanej oprócz welonu jest otrzymywana przez nią obrączka oraz księga Liturgii Godzin.

Obecnie fakultatywne jest przyjęcie welonu w czasie obrzędu konsekracji – tej najstarszej i najbardziej wymownej oznaki konsekracji dziewic, gdyż funkcja welonu uległa zmianie. Ponieważ niewiasty żyjące w świecie nie używają na co dzień welonu, uroczyste wręczanie go mijałoby się z celem i dlatego prawie zupełnie zanikło. Tym bardziej że po zakończeniu Soboru Watykańskiego II w pracach nad reformą liturgiczną podkreślano konieczność odzwierciedlenia w obrzędach rzeczywistej sytuacji życia wiernych.

Obrzęd konsekracji dziewic jest zazwyczaj sprawowany w katedrze w czasie Mszy Świętej. Przewodniczy mu biskup diecezjalny. Inny biskup może przewodniczyć obrzędowi tylko za zgodą ordynariusza miejsca. Podczas Mszy Świętej z udziałem wiernych biskup wprowadza dziewicę w towarzystwie innych dziewic. Po liturgii słowa biskup zadaje dziewczynom pytania: czy chcą trwać w czystości i przyjąć konsekrację. Dalej następuje homilia i Litania do wszystkich świętych. Dopiero po niej dziewica, klęcząc przed biskupem z rękoma złożonymi w jego dłoniach, składa postanowienie czystości, wypowiadając słowa: *Ojcze, przyjmij postanowienie życia w doskonałej czystości i naśladowaniu Chrystusa, które z pomocą Bożą składam wobec ciebie i świętego Ludu Bożego*. Następnie po złożeniu postanowienia biskup konsekruje dziewicę, wręczając jej oznaki konsekracji. Znaczenie konsekracji dobrze oddaje śpiewana w tym czasie antyfona: *Zostałam poślubiona Temu, któremu Aniołowie służą, którego piękno podziwiają słońce i księżyc*.

Specyfika życia dziewic konsekrowanych

Droga całkowitego poświęcenia życia Bogu w *ordo virginum* jest pozbawiona cech charakterystycznych dla życia zakonnego, szczególnie ślubu posłuszeństwa i obowiązku życia

wspólnego. Wejście do stanu dziewic nie wymaga jakiejś szczególnej zmiany zewnętrznej. Każda z konsekrowanych dziewic pozostaje we własnym środowisku życia i pracy. Może pozostać we własnej rodzinie, mieszkać we własnym mieszkaniu. Ich indywidualna reguła życia określa zadania, jakie każda przyjmuje w porozumieniu z biskupem diecezjalnym zarówno na poziomie duchowym, jak i egzystencjalnym. Zgodnie ze swym stanem i otrzymanymi charyzmatami, dziewice powinny oddawać się pokucie, dziełom miłosierdzia, apostołstwu i gorliwej modlitwie (to między innymi codzienne odmawianie Liturgii Godzin i udział w Eucharystii). Życie dziewicy wymaga samodyscypliny. Każda z nich sama musi czuwać nad swoim życiem duchowym, dbać o wyznaczony rytm pracy i modlitwy oraz wypełniać zobowiązania zawarte w przyjętej regule. Dziewice pozostają w stałej zależności od biskupa diecezji i pod jego kierunkiem podejmują różne formy zaangażowania w życie wspólnoty wiernych.

Dziewice konsekrowane dla wierniejszego wypełnienia swego zamiaru oraz służby Kościołowi mogą się zrzeszać. Jednak najczęściej prowadzą samotny tryb życia. Odbywają spotkania z biskupem lub moderatorem diecezjalnym, a od kilku lat uczestniczą również w zjazdach organizowanych dla nich na Jasnej Górze, a także rekolekcjach i sympozjach. W Rzymie odbyły się dwa Międzynarodowe Kongresy Dziewic Konsekrowanych: pierwszy w 1995, z udziałem około 250 dziewic z całego świata; drugi zaś w dniach 14-20 maja 2008 roku. Wzięło w nim udział około 500 dziewic konsekrowanych z 52 krajów (w tym 6 przedstawicielek z Polski).

Pierwszą dziewicą konsekrowaną w Polsce jest Zofia Prochownik, która po odpowiedniej formacji teologiczno-duchowej 12 października 1991 roku złożyła ślub czystości w kaplicy biskupów krakowskich. Ostatnio 7 października 2008 roku abp H. Hoser w Bazylice katedralnej św. Michała i św. Floriana w Warszawie konsekrował 3 dziewice. W Polsce jest około 50 dziewic konsekrowanych, w USA około 100, w Argentynie około 300, we Francji około 400, w Niemczech około 200, we Włoszech i Hiszpanii około 100, w Czechach około 20. Inne kandydatki przygotowują się do przyjęcia konsekracji.

■